

RUDOLF KASSNER

* 11. září 1873 Velké Pavlovice, Rakousko – Uhersko

† 1. dubna 1959 Siders, kanton Wallis, Švýcarsko

Při příležitosti desátého výročí založení příspěvkové organizace Ekocentra Trkmanka a oslav sedmdesáti sedmi let od první zmínky o Velkých Pavlovicích, byla dne 16. července 2022 při vstupu do budovy „zámečku“ odhalena pamětní deska rodáka Rudolfa Kassnera, jednoho z nejužlivnějších literátů první poloviny 20. století, u nás v současnosti takřka neznámého.

RUDOLF KASSNER

* 11. září 1873 Velké Pavlovice, Rakousko – Uhersko

† 1. dubna 1959 Siders, kanton Wallis, Švýcarsko

Život

Kassnerova rodina se na Moravu (tehdejší Rakousko - Uhersko) přistěhovala ze Slezska. Jeho otec Oskar Kassner byl statkář a cukrovarník; jeho matka Bertha, rozená Latzel, byla sestrou Adolfa Latzela (Adolf Latzel * 16. ledna 1840 v Gurschdorfu, rakouské Slezsko, † 13. září 1891, byl rakouský statkář, podnikatel a poslanec. V letech 1873 až 1878 byl členem Poslanecké sněmovny Říšské rady a v letech 1870 až 1889 poslancem Slezského sněmu). Kassner se viděl jako směs německého původu z matčiny strany a slovanského z otcovy strany a uvedl, že zdědil „krev“ po matce a „ducha“ po otci (*Das physiognomische Weltbild*, 116ff.).

Rudolf byl sedmým z deseti dětí. Když mu bylo devět měsíců, onemocněl obrnou, jejíž následky nesl celoživotně tělesným postižením. Vyrůstal v přísně katolickém prostředí. Pro základní a

středoškolské vzdělávání měl soukromé učitele. Nepoddal se, a i přes tento handicap dokázal navštěvovat gymnázium v Mikulově. Pak studoval na univerzitách ve Vídni a v Berlíně filologii, latinu a filozofii. Navštěvoval přednášky lidového historika Heinricha von Treitschke. Ve Vídni v roce 1897 získává doktorát za disertační práci Věčný Žid v poezii.

Navzdory svému tělesnému postižení byl Rudolf Kassner náruživým cestovatelem, procestoval na motorce či automobilem Saharu, severní Afriku, evropské Rusko, Kavkaz, Turkestán, Barmu a Indii. Tyto cesty, hlavně ta indická, měly velký vliv na jeho dílo. Krátce žil v Paříži, Londýně a Mnichově.

V roce 1902 se seznámil s Hugo von Hofmannsthalem a v roce 1907 s Rainerem Marií Rilkem a s Marií z Thurn-Taxisu, u níž pobývali na zámku v Loučeni u Nymburka. Spojovalo je celoživotní přátelství a s vedl s nimi korespondenci, vydanou po jejich smrti. Rainer Maria Rilke mu věnoval osmou duinskou elegii, spolu s Hugem von Hofmannsthalem považovali Kassnera občas za nejjasnovidnějšího kulturního filozofa tehdejší doby.

Rudolf Kassner a Rainer Maria Rilke – Terrasse Hotels Bellevue (BLATTER DER RILKE-GESELLSCHAFT – RILKE UND KASSNER, Thoerbecke 1989)

Po vypuknutí první světové války se Kassner přestěhoval do Vídně. Šíření jeho spisů bylo oficiálně zakázáno v Německé říši v roce 1933 národními socialisty, v roce 1938 (anšlus) ztratil možnosti publikovat také v Rakousku. Protože byl ženatý s židovkou, po připojení Rakouska k nacionálně socialistické Německé říši v roce 1938 mu bylo „zakázáno psát“. Jeho manželka uprchla z Rakouska s pomocí Hanse Carossa. Přesto jeho knihy nadále vycházely v nakladatelství Insel Verlag, jako například vzpomínková kniha (Lipsko 1938).

Přestože měl v letech 1918 -1 945 československé státní občanství, prožil zde jen menší část svého života, v letech 1921 -1944 nejraději bydlel ve Vídni. V roce 1945 se Kassner přestěhoval do Švýcarska.

Pracovna Rudolfa Kassnera - Hotels Bellevue (BLATTER DER RILKE-GESELLSCHAFT – RILKE UND KASSNER, Thoerbecke 1989)

V roce 1946 se přestěhoval do Sierre (Siders) ve Valais, kde jeho přítel Rilke také strávil poslední roky svého života. Od roku 1950 byl členem Německé akademie pro jazyk a poezii. V poválečném období přednášel na univerzitě v Curychu. Žil v Sierre až do své smrti v roce 1959. V roce 1960 byla po něm pojmenována Rudolf-Kassner-Gasse ve Vídni- Döblingu (19. obvod).

Dílo

Jeho první spisy byly dobře přijaty umělci fin de siècle. Tehdejší Mnichovská bohéma patřila do okruhu jeho známých, včetně Franka Wedekinda a Eduarda Graf von Keyserlinga. Mezi Kassnerovy známé patřili také Ulrich Graf von Brockdorff-Rantzau, Paul Valéry a André Gide. V letech 1900 až 1906 byl jedním z řádných členů vídeňského okruhu kolem kulturního filozofa a antisemity Houstona Stewarta Chamberlaina, od něhož se Kassner později distancoval.

Žil v Paříži, Londýně, Švýcarsku a Mnichově, především je však spjat s Vídní přelomu 19. a 20. století, kde bylo jeho dílo velmi pozitivně přijímáno v intelektuálních kruzích.

Ve svých pracích se vyhýbal systematizaci (po svém pobytu v Berlíně prohlásil, že mu je cizí „pruská přísnost“) a upřednostňoval volnější útvary jako eseje, aforismy, skici či alegorie. V těchto studiích se zabýval středověkým mysticismem, hermetismem, indickou filozofií či kritikou modernity. Vůči modernitě byl velmi skeptický a kritizoval moderního masového člověka, z něhož se podle něj stalo „pouhé číslo“. Považoval se též za protivníka psychoanalýzy. Ta je podle něj příznakem kulturní krize, neboť se snaží v každém probouzet ty nejextrémnější vášně, a tak banalizuje to, co je v člověku „velké“. V pozdějších pracích míchal prvky buddhismu či hinduismu s křesťanskými představami. Za nejdůležitější lidskou vlastnost považoval fantazii.

Jeho dílo bylo obdivováno lidmi, jako byl Georg Lukács, Paul Valéry, Georg Simmel, Walter Benjamin nebo T. S. Eliot. Rainer Maria Rilke se o něm vyjádřil následovně: „Říkám si, jestli toto není

nejdůležitější ze všech současných spisovatelů.“ Hugo von Hofmannsthal jej opakovaně navrhoval na Nobelovu cenu za literaturu.

O rodné Moravě sepsal vzpomínky, které vyšly v roce 1946 pod názvem *Die zweite Fahrt* neboli *Druhá plavba*. Morava pro něj byla pomyslným středem monarchie, kde se vyrovnávají její protiklady. Mnohé z motivů, jež se objevují v jeho studiích, čerpají právě z tohoto prostředí. Název si vypůjčil z Platónova *Faidona*, kde *deuteros plus* označuje plavbu nikoli s rozvinutými plachtami, ale s vesly, tedy jako lodi válečné. Mínil tím život vyvzdorovaný vlastním úsilím, *étosem* na osudu. Celý život se Kassner heroicky potýkal s následky spinální obrny, učil se chodit a stal se světoběžníkem. Teprve po osmdesátce musel na invalidní vozík. Jižní Morava a Slovácko mu bylo vlastí roztrhaného Dionýsa, tedy druhou Thrákií. Její hlína mu připomínala už uherskou pustu. Morava pro něj byla monarchií in nuce, pomyslným středem, kde se vyrovnávaly její protiklady. Je to ovšem víc než zaměnitelná variace habsburského mýtu. Obdivoval na ní množství lidských typů, jež vydala, a její muzikálnost. Vzdal hold svému učiteli latiny literárním portrétem. V postavě podomního kožkaře Kische, „věčného žida“, zachytil například chudé moravské židovství. Je to mýtus Moravy, nevidaný a jinak ještě neviděný. Francouzská akreditovaná lektorka germanistiky na univerzitě v Bourgogne Franche-Compté Marie-Claire Méryová o tom napsala práci „Rudolf Kassner (1873–1959) et la Moravie, ou la vision autobiographique d’une „enfance mythique“, 2009.

Překlady

Byl také čilým překladatelem. Z angličtiny přeložil do němčiny román *Tristram Shandy* od Laurence Sterna, z francouzštiny překládal

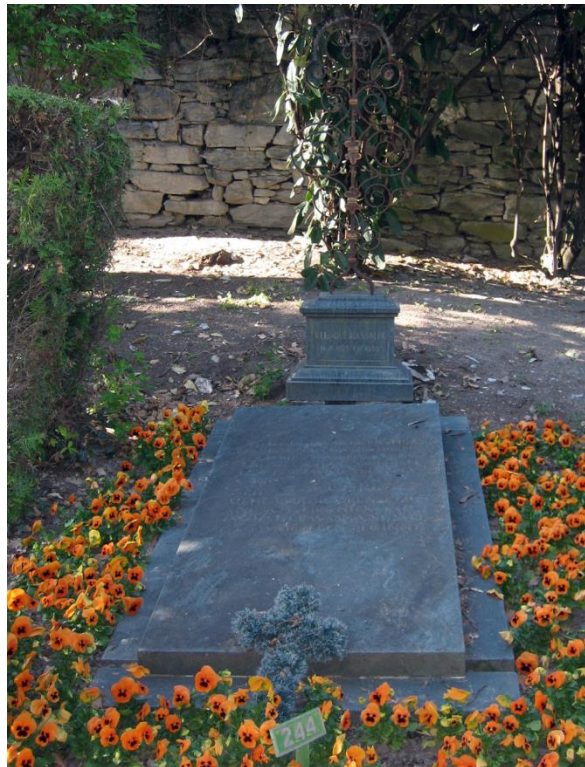
Andrého Gidea, z ruštiny Nikolaje Vasiljeviče Gogola, Alexandra Sergejeviče Puškina, Fjodora Michajloviče Dostojevského a Lva Nikolajeviče Tolstoj, z řečtiny Platóna, Aristotelese.

Ocenění

- 1949: Cena Gootfrieda Kellera
- 1950: Členství v Německé akademii pro jazyk a umění
- 1953: Velká rakouská státní cena za literaturu
- 1955: Schillerova pamětní zemská cena Badenska-Wurtemberska
- 1955: Rakouský čestný odznak za vědu a umění
- Třináct nominací na Nobelovu cenu za literaturu:
 - Literatura 1930 od Arnolda Meyera,
 - Literatura 1930 od Walthera Brechta,
 - Literatura 1930 od Friedricha Gundolfa,
 - Literatura 1931 od 19 osob,
 - Literatura 1932 od několika profesorů,
 - Literatura 1935 od 6 profesorů univerzity v Curychu,
 - Literatura 1938 od Jacoba Burckhardta,
 - Literatura 1948 od Theophila Spoerriho,
 - Literatura 1953 od Rudolfa Pechela,
 - Literatura 1953 od CA Emge,
 - Literatura 1953 Werner Bergengruen, F Bischoff, Hermann Kasack, Erich Kästner, Martin Kessel, Annette Kolb, Ernst Penzoldt, Frank Thiess,
 - Literatura 1954 od Ernsta Alkera,
 - Literatura 1955 od PEN-Clubu.

Závěr

Rudolf Kassner zemřel v roce 1959 ve Švýcarsku. O jeho dílo v německém světě pečuje Rudolf Kassner Gesellschaft. U nás dosud z jeho prací nevyšla žádná. Také jedním z cílů Rilkeovy nadace (FONDATION RILKE) je oživit dílo a památku Rudolfa Kassnera, přítele Rilkeho, který žil v Sierre a je tam i pohřben.

Zdroje:

WIKIPEDIA

https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Kassner

FONDATION RILKE

<https://fondationrilke.ch/rainer-maria-rilke/rudolf-kassner/>

Česká televize

<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1157967-vule-a-fantazie>

Roman Kopřiva, Alena Blažejová

<https://www.czechlit.cz/cz/duvody-k-optimismu-prilis-nevidim-ale-snazim-se-zit-za-vsech-okolnosti-nadeji/>

Informační tiskovina pro potřeby Ekocentra Trkmanka, příspěvkové organizace